

Als ze door de mens buiten hun normale verspreidingsgebied worden meegenomen, kunnen sommige soorten aanzienlijke schade toebrengen aan het milieu, even erg als genetisch gemodificeerde organismen of de klimaatverandering.

De zwarte lijst van exotische

Deze soorten hebben geen last van natuurlijke vijanden of concurrenten en kunnen zich zo in korte tijd ongecontroleerd vermenigvuldigen, tal van milieus bezetten, inheemse soorten remmen in hun ontwikkeling en soms de werking van hele ecosystemen voorgoed verstoren (zie *Science Connection* 7).

Zo heeft bijvoorbeeld het Aziatische lieveheersbeestje *Harmonia axyridis* zich in België de voorbije jaren massaal voortgeplant en verdringt het nu de inheemse lieveheersbeestjes zoals het tweestippige lieveheersbeestje, *Adalia bipunctata*. Minder verspreid zijn de *Ludwigia spp.* uit Zuid-Amerika die onlangs in België werden ingevoerd. Ze zijn daarom niet minder geducht; als deze waterplant zich eenmaal vestigt in een vijver of waterloop, vormt hij een dicht tapijt op het wateroppervlak dat het licht tegenhoudt en het ecosysteem geleidelijk

verstikt. Er is ook nog de grijze eekhoorn *Sciurus carolinensis*. Niet alleen beschadigt hij tot grote woede van de boswachters tal van bomen door ze te ontschorsen, hij verdringt ook de rode eekhoorn in Groot-Brittannië en in het noorden van Italië. In België komt deze eekhoorn nog niet voor, maar hij zou hier wel eens kunnen opduiken als we geen drastische maatregelen nemen.

Gelukkig zijn niet alle exotische soorten die in België werden ingevoerd zo invasief als de genoemde voorbeelden. Na hun invoering kunnen ze veelal niet in de natuur overleven of handhaven ze zich slechts af en toe. Andere overleven zonder dat ze problemen lijken te veroorzaken. Om deze plaag van biologische invasies met succes te bestrijden moeten we dus kunnen voorzien wat de risicosoorten zijn. Dit is een hele klus voor de wetenschappers van het Belgische forum voor inva-

soorten

© Gilles San Martin

Sciurus carolinensis

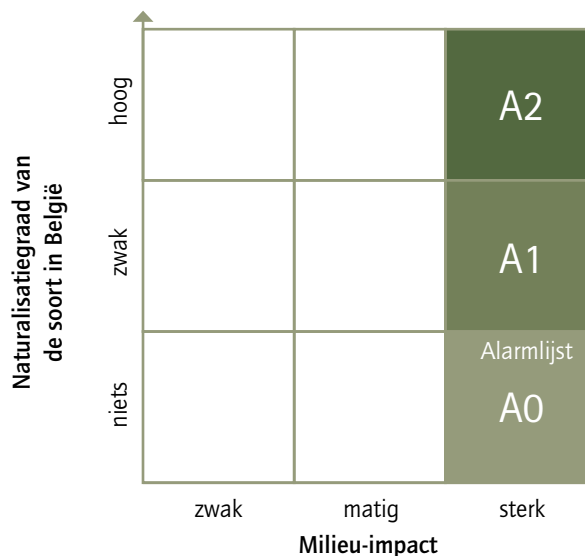

Ludwigia grandiflora
© Nicolas Borel

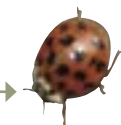
Om echt doeltreffend te zijn, moet bij de aanpak van het probleem ook rekening gehouden worden met het vorderingsstadium of de naturalisatiegraad van de soort in België, zoals aangegeven in de figuur hieronder. Voor soorten met een hoog risico die zich nog niet in België hebben gevestigd (zoals de grijze eekhoorn, A0), moet preventie voorrang krijgen, door beperking van de handel en strenge controles op de import. Voor soorten die daarentegen ons grondgebied al beginnen te veroveren (zoals *Ludwigia*, A1), moet er zo snel mogelijk een uitroeiingsstrategie worden opgezet. Voor soorten die al ver doorgedrongen zijn in ons land (zoals het Aziatische lieveheersbeestje, A2), is uitroeiing onmogelijk en kunnen we alleen nog maar streven naar een beperking van de woekerings op gevoelige plaatsen, in een poging om de zeldzame en bedreigde inheemse soorten te redden.

sieve soorten opgericht door het Biodiversiteitsplatform. Om waarnemingen en wetenschappelijke kennis over de ecologie van invasieve soorten te centraliseren, zetten ze het informatiesysteem *Harmonia* op (zie verder); hiermee kunnen zwarte lijsten opgesteld worden van de meest schadelijke exotische soorten waartegen vrij snel concrete preventie- of beheersmaatregelen genomen moeten worden.

Het protocol voor evaluatie van het milieurisico van invasieve soorten dat de wetenschappers van het forum gebruiken, steunt op het acclimatisatievermogen van de soort, zijn vermogen om zich in het leefmilieu te verspreiden en de manier waarop deze interageert met ecosystemen en inheemse soorten. Predatorsoorten van het "algemene" type en sterk concurrerende soorten die vaak heel snel aangroeien worden extra in het oog gehouden.

Op basis van hun naturalisatiegraad worden de exotische soorten die een hoog risico inhouden voor het leefmilieu ingedeeld volgens drie categorieën op de zwarte lijst: A0 (grijze eekhoorn), A1 (*Ludwigia*) en A2 (Aziatisch lieveheersbeestje). De opname in één van deze categorieën wijst meteen op de prioritaire bestrijdingsvorm.

Harmonia axyridis
© Nicolas Borel

De sleutel in de strijd tegen biologische invasies ligt in de reactiesnelheid van beslissingnemers en beheerders. Hoe sneller er iets ondernomen wordt, hoe meer kans op succes. Daarom is het belangrijk om de kennis die de wetenschappers in België en andere Europese landen hebben vergaard, te verspreiden, zodat deze snel wordt opgenomen in een aangepaste wetgeving en actieplannen op het terrein.

Etienne Branquart

Het Biodiversiteitsplatform:
www.biodiversiteit.be

Het informatiesysteem Harmonia:
ias.biodiversity.be

Adriaens T., Branquart E. & Maes D., 2003 - *The Multicoloured Asian Ladybird Harmonia axyridis Pallas (Coleoptera: Coccinellidae), a threat for native aphid predators in Belgium?* Belgian Journal of Zoology, 133(2): 195-196.

Branquart E., 2005 - *SOS invasie!* Science Connection 7: 21-26.

Branquart E. (Ed.), 2007 - *Alert, black and watch lists of invasive species in Belgium. Harmonia version 1.1, Belgian Forum on Invasive species, accessed on 18.01.2007 from: <http://ias.biodiversity.be>.*

Misonne D., 2006 - *Analyse des législations fédérales pour réglementer l'introduction en Belgique d'espèces exotiques envahissantes. Etat des compétences et de leur exercice. Rapport final, Centre d'Etude du Droit de l'Environnement - Service Public Fédéral Santé Publique, Sécurité de la Chaîne alimentaire et Environnement.*

Mountford E.P., 2006 - *Long-term patterns and impacts of grey squirrel debarking in Lady Park Wood young-growth stands (UK).* Forest Ecology and Management 232: 100-113.

Vanderhoeven S. & Branquart E. - *L'érosion de la biodiversité: les espèces exotiques envahissantes.* In: C. Hallet (Ed.), *Etat de l'Environnement Wallon 2006, Direction Générale des Ressources Naturelles et de l'Environnement, Jambes. (Verschijnt binnenkort)*

Harmonia, een informatie-systeem over invasieve soorten in België

De nieuwe website van het Belgische forum voor invasieve soorten toont informatie over de ecologie en de weerslag van de meest schadelijke soorten voor de biodiversiteit en de ecosystemen. De fiche hieronder bespreekt het Groot Waterlepelkje, *Ludwigia grandiflora*, een waterplant uit Zuid-Amerika. Vanwege zijn sterk woekerende vermogen, waardoor waterecosystemen versneld eutrofiëren, staat deze soort op de zwarte lijst van het forum (soort A1).

.be Invasive species in Belgium

Home About GPS Species List Research Resources

Ludwigia grandiflora (waterlepel)

A1 species

General Information	Naturalization in Belgium
French name: Juncus à grandes fleurs	First observation in the wild: 1963
Dutch name: Waterlepelkrans	Reproduction in the wild: yes
Latin name: Ludwigia grandiflora	Recovery stage: spread
Family: Onagraceae	Spacial distribution: isolated
Origin: South America	Source population: yes
Habitat: Freshwater	First in situ habitat: yes (water bodies)
Introduction pathway: ornamental	

Impact on Native Biodiversity	Data Source
Competition: strong	Contributor: unknown/yes
Food web: no	Work in progress: no
Habitat alteration: no	Last update: 09 January 2007
Dissemination: no	
Ecosystem disruption: strong	

Comments: This species is responsible for the alteration of the physico-chemical quality of water

References

Verbeke, F. (2002) *Opgevoerde plantensoorten in Vlaanderen. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud, Brussel*

Genys, L., Poquet, J. & Van Landuyt, W. (2006) *Bevallen in het Vlaamse water - opname van water en zijende diersoorten*